

National
Association of
Regulatory
Utility
Commissioners

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

ENERGY REGULATORS
REGIONAL ASSOCIATION

Punëtori e NARUC/ERRA mbi Rregullimin e Ndërmarrjeve të Shërbimeve Publike në Ekonomitë e Tregut

**14-16 prill 2008
Prishtinë, Kosovë**

Bashkëorganizuar nga:

National Association of Regulatory Utility Commissioners (NARUC)

Energy Regulators Regional Association (ERRA)

Center for Energy and Natural Resources, American University in Kosovo (CERN AUK)

Sponsorizuar nga:

Agjencia e ShBA-ve për Zhvillim Ndërkombëtar, Misioni në Prishtinë, Kosovë (USAID)

Lokacioni:

Universiteti Amerikan në Kosovë

Rendi i ditës përfundimtar

(Versioni: 13 prill 2008)

**Center for
Energy and Natural Resources**

Drejtor i kursit:

Dr. Vidmantas Jankauskas, Ish-Kryesues i Komisionit Kombëtar të Kontrollit për Çmime dhe Energji, Lituani

Instruktorë të kursit:

Dr. Peter Kaderjak, Drejtor i Qendrës Rajonale për Hulumtime të Politikave Energjetike (REKK), Hungari

Z. George Young, Drejtor Politik dhe Zëvendës Këshilltar i Përgjithshëm, Bordi për Shërbime Publike i Vermontit, ShBA

E hënë, 14 prill: Reforma e sektorit të energjisë dhe hyrje në rregullimin e ndërmarrjeve të shërbimeve publike

Audienca e mëtuar:

Ministria e Energjisë dhe Minierave (MEM)

Pjesëtarë të Qeverisë

Deputetë të Kuvendit

Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE)

Industria e shërbimeve publike (KEK dhe KOSTT)

Komuniteti i mediave

Shoqëritë e konsumatorëve dhe shoqëria civile

Synimi: Të ofrohet një prezantim i gjerë i parimeve themelore të rregullimit të energjisë, roleve gjegjëse të akterëve të ndryshëm të përfshirë në reformën e sektorit të energjisë, dhe të diskutohen zhvillimet e fundit në politikat e BE-së mbi energjinë.

<i>Paradite</i>		
08:15 – 09:00	Pjesëmarrësit	<i>Regjistrimi</i>
09:00 – 09:15	Dr. Ali Hamiti, Kryesues, Zyra e Rregullatorit për Energji, Kosovë	<i>Fjalim hyrës</i>
09:15 – 09:30	Dr. Michael Farbman Drejtor i Misionit, USAID Misioni në Kosovë	<i>Fjalim hyrës</i>
09:30 – 09:45	Z. J. Michael Trainor Këshilltar i Lartë për Energji USAID Misioni në Kosovë	<i>Qëllimi i programit trajnues</i> <i>Roli i Misionit të USAID në Kosovë në reformën e sektorit të energjisë</i>
09:45 – 10:00	Z. J. Michael Trainor Këshilltar i Lartë për Energji USAID Misioni në Kosovë	<i>Pasqyrë e zhvillimeve në sektorin e energjisë në Kosovë, reformat dhe sfidat</i>

10:00 – 10:30	Z. Dean White Kryetar i Shërbimeve qeveritare të PA	<i>Pasqyrë e zhvillimeve në sektorin e energjisë në Kosovë, reformat dhe sfidat</i> - Rëndësia e rregullimit për arritjen e reformave të suksesshme - Efektet e rregullimit në efikasitetin e ndërmarrjeve dhe në shërbimet
10:30 – 11:00		Pyetje dhe përgjigje
<i>Pauzë për kafe: 11:00 – 11:30</i>		
11:30 – 12:30	Dr. Peter Kaderjak	<i>Sthurja kundrejt integritimit vertikal në sektorin e energjisë elektrike: aspektet, çështjet dhe udhëzimet politike kryesore</i>
12:30– 12.45		Pyetje dhe përgjigje
<i>Pauza për drekë: 12:45-14:00</i>		
<i>Pasdite</i>		
14:00 – 15:15	Dr. Vidmantas Jankauskas	<i>Karakteristikat kyçe të komisioneve rregullative (Autonomia – Autoriteti – Përgjegjshmëria – Aftësia)</i> - Rolet, funksionet dhe përkufizimet institucionale të komisioneve rregullative. Skemat alternative operative dhe vlerësimet alternative. Standardet ndërkombëtare të strukturave dhe statusi i institucioneve rregullative Evropiane. - Pavarësia rregullative nga ndikimi direkt nga proceset industriale dhe politike. - Ndikimi politik i vendimeve rregullative (tarifave) - Pavarësia në vendimmarrje dhe autonomia financiare. - Rast studimi: si të ndërtohet një rregullator i pavarur (implikacionet praktike)
15:15 – 15:30		Pyetje dhe përgjigje
<i>Pauzë për kafe: 15:30-15:45</i>		

15:45 – 16:45	Dr. Vidmantas Jankauskas	Zhvillimet e fundit në politikat energjetike në BE - Zhvillimet legjislative dhe politike në sektorin e energjisë në BE: shtytësit dhe drejtimet - Siguria në furnizim, konkurrenca, roli i rregullatorit dhe industria - Analiza e kostos së sigurisë në furnizim dhe konkurrencës. - Pakoja e tretë dhe autonomia fiskale - Përfitimet rajonale dhe relevanca për Kosovën
16:45-17.00		Pyetje dhe përgjigje

E martë 15 prill: Rregullimi si mjet për tejkalimin e sfidave të sektorit të energjisë në Kosovë

Audienca e mëtuar:

Ministria e Energjisë dhe Minerave (MEM)
Pjesëtarë të Qeverisë
Deputetë të Kuvendit
Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE)
Industria e shërbimeve publike (KEK dhe KOSTT)
Komuniteti i mediave
Shoqëritë e konsumatorëve dhe shoqëria civile

Synimi: Të diskutohen qasjet specifike teknike të sektorit, rastet e studimit, metodologjitë dhe aplikacionet, për të stimuluar procesin e reformës në energjetikë

<i>Paradite</i>		
09:00 – 10:45	<u>Diskutim në panel:</u> Moderator: Dr. Robert Muharremi, Drejtor i Qendrës për Energji dhe Resurse Natyrore (CENR), AUK	<i>Çështje dhe sfida nga sektori i energjisë së Kosovës</i>
09:10 – 09:25	Z. Azem Kastrati, Shef i Departamentit për Mbrojtje të Konsumatorëve, ZRRE	<i>(Legjislacioni, korniza rregullative, autoriteti, tarifat dhe mbulimi i kostos, monitorimi, cilësia e shërbimit, tregjet, mundësia e pagimit, përshtatshmëria e gjenerimit dhe transmisionit, investimet në sektorin e energjisë)</i>
09:25 – 09:40	Z. Driton Rrustemaj, Drejtor për Çështje Rregullative, KEK	

09:40 – 09:55	Znj. Resmije Ahma, Drejtoreshë e Departamentit për Çështje Ligjore dhe Rregullative	
09:55 – 10:10	Dr. Lorik Haxhiu, Menaxher i Projektit ATEL	
<i>Pauza për kafe: 10:10 – 10:30</i>		
10:30 – 12:00	<p><u>Reagimet nga Paneli:</u></p> <p>Moderator: Z. Robert Archer, Zëvendës Shef, Energji dhe Infrastrukturë, Evropë dhe Euroazi USAID</p> <p>Përfaqësues i Shërbimeve qeveritare të PA Përfaqësues i Bearing Point Dr. Vidmantas Jankauskas Dr. Peter Kaderjak Z. George Young</p>	<p>Përgjigjet ndaj çështjeve prioritare të ngritura nga akterët e panelit për adresimin dhe zgjidhjen e sfidave në sektorin e energjisë në Kosovë</p> <p>Diskutim i hapur pas prezantimit të sfidave rregullative, institucionale, të implementimit dhe industrisë</p>
<i>Pauza për kafe: 12:00 – 13:00</i>		
Pasdite		
13:00 – 14:15	Dr. Peter Kaderjak	<i>Rregullimi i normës së kthimit dhe çështjet kyçe në aplikimin e rregullimit të çmimeve stimuluese</i>
14:15 – 14:30		Pyetje dhe përgjigje
14:30 – 15:15	Dr. Vidmantas Jankauskas	<p><i>Mundësia e mbulimit të kostos përmes tarifave të ndërmarrjeve të shërbimeve publike</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Qëndrueshmëria financiare e operacioneve të shërbimeve publike përmes aplikimit të tarifave që reflektojnë koston (konsumatorët nuk duhet mbrojtur me çmime të cilat nuk mbulojnë as koston e ndërmarrjes në shërbim publik) - Lëkundjet në çmim (racionalizimi, mbikonsumimi) - Trajtimi i mundësisë së pagimit jashtë kornizës rregullative

15:15 – 15:30		Pyetje dhe përgjigje
<i>Pauza për kafe: 15:30 – 15:45</i>		
15:45 – 17:00	Dr. Vidmantas Jankauskas dhe Dr. Peter Kaderjak	<i>Obligimet për shërbime universale në tregje të liberalizuar</i> - Disa pasoja të pjesëmarrjes private në sektorin e energjisë - Mbrojtja e konsumatorëve në mjedis të tregut të ristrukturuar - Furnizimi i shkallës së fundit - Përvoja dhe zgjidhjet nga rajoni i ERRA (Lituani dhe Hungari)
17:00 – 17:15		Pyetje dhe përgjigje
17:15 – 17:45	Diskutime përmbledhëse: Çështjet e paraqitura në ndërlidhje me rregullimin dhe industrinë në përgjithësi në Evropën Juglindore Moderator: Dr. Vidmantas Jankauskas dhe Dr. Peter Kaderjak	

E mërkurë 16 prill: Autonomia fiskale dhe mbikëqyrja e buxhetit tek agjencitë rregullative

Audienca e mëtuar:

Ministria e Energjisë dhe Minierave (MEM)
Pjesëtarë të Qeverisë
Deputetë të Kuvendit
Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE)
Industria e shërbimeve publike (KEK dhe KOSTT)
Komuniteti i mediave
Shoqëritë e konsumatorëve dhe shoqëria civile

Synimi: Tu ofrohet pjesëmarrësve një pasqyrë për të kuptuar formimin e buxhetit për agjencitë rregullative dhe të këmbehen praktikatat më të mira sa i përket autonomisë fiskale dhe mbikëqyrjes

<i>Paradite</i>		
09:00 – 09:45	Z. George Young	<i>Autonomia fiskale e agjencive publike</i> - Rëndësia e sigurimit të pavarësisë buxhetore të rregullatorëve - Mbikëqyrja, përgjegjësia, çështjet etike dhe të mashtrimeve, keqpërdorimi i resurseve

09:45 – 10:00		- Hapat formal (dispozitat ligjore) dhe praktik drejt sigurimit të autonomisë fiskale dhe qëndrueshmërisë ndaj qëllimeve politike Pyetje dhe Përgjigje
10:00 – 10:45	Dr. Vidmantas Jankauskas dhe Dr. Peter Kaderjak	<i>Vështrime krahasuese mbi procesin buxhetor për agjencitë rregullative nga rajoni i ERRA (raste studimi nga Lituania dhe Hungaria)</i>
10:45 – 11:00		Q & A
<i>Pauzë për kafe: 11:00 – 11:15</i>		
11:15 – 12:30	Z. George Young	<i>Struktura e buxhetit të agjencive rregullative</i> - Themelet e buxhetit fiskal - Themelet ekonomike - Shembull ilustrues i dizajnit dhe procesit buxhetor të agjencive rregullative <i>Procesi aktual i miratimit dhe rishqyrtimit të buxhetit</i> - Roli i agjencive relevante (rregullatori, legjislatura, opinioni publik, auditorët, etj.)
12:30 – 12:45		Pyetje dhe përgjigje
12:45 – 13:15	<i>Vlerësimet e kursit (me shkrim) dhe Sugjerimet për të ardhmen</i> <i>Përshëndetje</i>	
<i>Pauza për drekë: 13:15 – 14:30</i>		